

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 26. 08 2014 roku

GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 28. 08. 2014r
nr. 3536 podpis M. Półec

DWOiP-II-071-8/14
dot. BPS/043-59-2547/14

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 28. 08. 14
nr. 5109 podpis M

Szanowny Panie Marszałku!

W nawiązaniu do pisma Pani Marszałek Marii Pańczyk-Pozdziej z dnia 30 lipca 2014 r. znak BPS/043-59-2547/14 przekazującego oświadczenie złożone przez senatora Ryszarda Knosalę podczas 59. posiedzenia Senatu RP w sprawie kuratorów społecznych uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Oświadczenie Pana Senatora wskazuje na potrzebę zmiany ustawy z dn. 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (tj. Dz.U. z 2014 r., poz. 795) zmierzającej do zagwarantowania kuratorowi społecznemu prawa do poznania podstawy prawnej i uzasadnienia decyzji prezesa sądu rejonowego w przedmiocie jego odwołania z funkcji oraz zapewnienia instancyjnej kontroli takiej decyzji. Nakreślona w oświadczeniu problematyka była już przedmiotem rozważań Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z podobnej treści postulatami zgłaszanymi przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Krajową Radę Sądownictwa.

Zagadnienia związane z kuratelą społeczną uregulowane są w Rozdziale 7. ustawy o kuratorach sądowych (art. 84-91). Zgodnie z zawartymi tam przepisami do pełnienia funkcji kuratora społecznego może być powołana osoba, która posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich, jest nieskazitelnego charakteru, jest zdolna ze względu na stan zdrowia do pełnienia obowiązków kuratora zawodowego, posiada co najmniej wykształcenie średnie

i doświadczenie w prowadzeniu działalności resocjalizacyjnej, opiekuńczej lub wychowawczej i która złożyła stosowną informację z Krajowego Rejestru Karnego. Kuratora społecznego powołuje, zawiesza w czynnościach i odwołuje prezes sądu rejonowego na wniosek kierownika zespołu. Kurator społeczny pełni swą funkcję społecznie w jednym zespole. Zakres jego zadań określa kierownik zespołu w porozumieniu z wyznaczonym kuratorem zawodowym, pod którego kierunkiem kurator społeczny ma pracować, przy czym liczba dozorów lub nadzorów sprawowanych przez kuratora społecznego nie powinna przekraczać 10. Prezes sądu rejonowego odwołuje kuratora sądowego, gdy ten przestał odpowiadać przytoczonym wyżej warunkom lub złożył prośbę o zwolnienie go z powierzonej funkcji, a może odwołać, gdy kurator nienależycie wypełnia powierzoną mu funkcję lub wymagają tego względy organizacyjne.

Wątpliwości Pana Senatora budzi okoliczność, iż przepisy ustawy nie przewidują możliwości zaskarżenia często arbitralnej decyzji prezesa o odwołaniu kuratora społecznego z pełnionej funkcji. O ile należy zgodzić się z potrzebą wprowadzenia obowiązku precyzowania podstawy prawnej takiej decyzji oraz jej należytego uzasadniania, to jednocześnie brak jest podstaw do wprowadzania do ustawy o *kuratorach sądowych* odrębnego trybu odwoławczego od wskazanych wyżej decyzji.

Należy pamiętać, że powołanie do pełnienia funkcji o charakterze społecznym, w tym funkcji kuratora społecznego, nie łączy się z zawarciem umowy o pracę, czy innej formy zatrudnienia skutkującej nawiązaniem stosunku pracy, a sam akt powołania nie ma charakteru decyzji administracyjnej w rozumieniu przepisów *Kodeksu postępowania administracyjnego*, czy innej decyzji znajdującej umocowanie w przepisach prawa administracyjnego. Identycznie należy traktować akt odwołania z takiej funkcji. Wynikająca z obecnie obowiązujących przepisów prawa elastyczność w zarządzaniu korpusem kuratorów społecznych przez prezesa sądu rejonowego i kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej jest jedną z podstawowych zalet funkcjonowania systemu kurateli społecznej, a propozycja zbiurokratyzowania procesu odwoływania wolontariuszy powołanych do tej służby

może doprowadzić do poważnych problemów organizacyjnych w obszarze wykonywania orzeczeń karnych, rodzinnych i nieletnich. Należy przypomnieć, że w chwili obecnej na ok. 5.200 kuratorów zawodowych przypada ok. 29.800 kuratorów społecznych. W każdym zespole kuratorskiej służby sądowej obowiązki wykonuje zatem średnio 57 kuratorów społecznych. Sprawne funkcjonowanie zespołów i efektywne wykonywanie przez nich powierzonych im zadań wymaga pozostawienia prezesowi sądu i kierownikowi zespołu znaczącej dozy swobody w ocenie aktualnych potrzeb organizacyjnych oraz możliwości sprawnego dostosowywania kadry wolontariuszy do skali tych potrzeb.

Odnosząc się do problemu arbitralności decyzji w przedmiocie odwołania kuratora społecznego należy wziąć pod uwagę okoliczność, że podstawę faktyczną takiej decyzji co do zasady stanowią ustalenia wynikające z okresowych kontroli, jakim poddawana jest praca kuratorów sądowych, w tym również kuratorów społecznych. Z wynikami kontroli w ramach przeprowadzanych przez kuratorów okręgowych wizytacji lub lustracji zapoznawani są w pierwszej kolejności kuratorzy zawodowi, a za ich pośrednictwem kuratorzy społeczni. W protokołach pokontrolnych formułowane są oceny pracy kuratorów sądowych, które dla kuratorów zawodowych stanowią podstawę odpowiednich decyzji kadrowych (np.: dotyczących przyznania wyższej stawki awansowej, rozwiązania stosunku pracy), a dla kuratorów społecznych – podstawę weryfikacji ich przydatności do dalszego pełnienia funkcji. Praca kuratora społecznego podlega szczególnej weryfikacji – jest na bieżąco monitorowana przez konkretnego kuratora zawodowego, z którym kurator społeczny współpracuje i którego nadzór obejmuje wszelkie, tak formalne jak i merytoryczne aspekty tej pracy. W rezultacie kuratorzy społeczni zdają sobie sprawę, jak oceniana jest ich praca, a w konsekwencji – jakie mogą być implikacje sformułowanych ocen. Kandydaci do pełnienia funkcji kuratora społecznego muszą zdawać sobie sprawę z jej specyfiki ze wszystkimi skutkami również w zakresie podstaw i trybu, w jakim następuje odwołanie z funkcji.

Decyzja w przedmiocie odwołania kuratora społecznego nie jest niewzruszalna. Odwołanemu kuratorowi społecznemu, jak każdemu obywatelowi,

przysługuje prawo wniesienia skargi na działanie prezesa sądu rejonowego w trybie przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001r. – *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 427 z późn. zm.). Przepisy powołanej ustawy (art. 41a – 41e) przewidują możliwość złożenia skargi w zakresie dotyczącym działalności administracyjnej sądów oraz prezesów sądów. Zgodnie z art. 41b § 3 organem właściwym do rozpatrzenia skargi dotyczącej działalności prezesa sądu rejonowego jest prezes sądu okręgowego, działalności prezesa sądu okręgowego – prezes sądu apelacyjnego, a działalności prezesa sądu apelacyjnego – Krajowa Rada Sądownictwa. Powoływanie obywateli do pełnienia funkcji kuratora społecznego oraz odwoływanie z tej funkcji, mieszczą się niewątpliwie w ogólnym pojęciu działalności administracyjnej prezesa sądu rejonowego i mogą być kwestionowane w trybie skargi skierowanej bezpośrednio do prezesa sądu okręgowego. Nie stanowi to wprowadzenia odrębnego trybu odwoławczego z uregulowaniami obejmującymi odpowiednią procedurę postępowania organów kontrolnych w toku instancji, niemniej zapewnia możliwość zbadania zasadności decyzji podjętej przez prezesa sądu rejonowego, a to jest istotą postulatów zgłaszanych przez Pana Senatora. Dodać należy, że uznając skargę za uzasadnioną organ właściwy do jej rozpatrzenia – w tym wypadku prezes sądu okręgowego – podejmuje lub zleca czynności z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (art. 41c § 2 powołanej ustawy). Czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego obejmują także prawo do uchylecia czynności administracyjnych niezgodnych z prawem, naruszających sprawność postępowania lub z innych przyczyn niecelowych (art. 37 § 3 ustawy). W konsekwencji, w drodze skargi na prezesa sądu rejonowego, który odwołał z funkcji kuratora społecznego, można kwestionować zarówno zgodność z prawem, jak i zasadność oraz celowość tej czynności.

Ministerstwo Sprawiedliwości podziela pogląd, w myśl którego decyzja o odwołaniu powinna wskazywać konkretną podstawę prawną oraz przyczynę odwołania. Tylko w ten sposób można spełnić obowiązek informacyjny wobec odwoływanego kuratora społecznego, który powinien mieć prawo do zapoznania się z konkretnymi motywami odwołania, a prezesowi sądu okręgowego umożliwić

zbadanie w trybie skargowym zasadności decyzji i podjęcie odpowiednich czynności nadzorczych. Z tych przyczyn przygotowywana obecnie obszerna nowelizacja ustawy o *kuratorach sądowych* (założenia dostępne są pod adresem: <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/1/projekt/197541>) zostanie uzupełniona o nakreślone wyżej wymogi formalne decyzji prezesa sądu rejonowego, co zresztą zapowiedziane zostało już kilka miesięcy temu, w toku konsultacji społecznych i uzgodnień międzyresortowych dotyczących wskazanego wyżej projektu. Jednocześnie w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości przewidziany ustawą – *Prawo o ustroju sądów powszechnych* tryb skargowy zapewnia wystarczający poziom ochrony prawnej osób wykonujących funkcję kuratora społecznego, co neguje potrzebę tworzenia odrębnej procedury kontroli instancyjnej decyzji w przedmiocie odwołania takiego kuratora.

Przedstawiając powyższą informację chciałbym uprzejmie podziękować Panu Senatorowi Ryszardowi Knosali za wyrażone zainteresowanie problemami wymiaru sprawiedliwości oraz zapewnić, że zagadnienia związane z funkcjonowaniem kuratorskiej służby sądowej, w tym kurateli społecznej, są przedmiotem należytej uwagi ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości.

Jerzy Piotrowski
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Jerzy Piotrowski
SEKRETARZ STANU